

Pörgetős történelem: használati utasítás a magyar nemzeti képzeleti térképhez

Utazzunk kicsit vissza az időben. Egészen addig a pontig, amikor a térképek még nem a földrajzi tudás egy adott állapotát tükrözték; amikor még szereplői voltak a szelek, a hajók, a sosem látott tengeri lények; amikor még a megtett utakat jelölték. Ez a lépés döntő fontosságú. Képzeljünk el egy térképet, amely egy utazást örökít meg, a magyar nemzet által megtett utat, amely Európából Európába vezet. Az alapszabály, hogy a magyar nemzeti képzeleti térképen a térbeli áthelyeződés mindig a nemzet tulajdonságainak megváltozásával jár együtt, a nemzeti kartográfia¹ az emberek tulajdonságait térbeli elhelyezkedésükből származtatja, és nem a cselekedeteikből.

Másodszor vegyük figyelembe, hogy ez a térkép korhoz kötött. Ez persze minden térképről elmondható. Azonban ahogy a Biblián sem tüntetik fel a szerzőket, a hagyományos térképek is elfelejtik, ki és mikor alkotta őket. Nem így a magyar nemzeti képzeleti térkép. Ez alkalommal azon változatát adjuk közre, amely a magyarországi rendszerváltás utáni, méghozzá a hivatalos, az uralkodó képzeletvilág terméke.

Harmadik lépés. Meg kell barátkoznunk térképünk egy látszólag paradox tulajdonságával, miszerint az „Európába történő visszatérés” során a rajta ábrázolt magyar nemzet tapodtat sem mozdul. A megoldás kézenfekvő: nem az emberek vándorolnak, hanem a határok. A magyar nemzeti képzeleti térkép mozgásban tartja szereplőit – és e szabály alól csak egyetlen kivétel van: a magyar nemzet. Térbeli áthelyeződése, az „Európán kívülre kerülés” tehát helyváltatás nélkül megy végbe.

A negyedik lépés a szóban forgó szereplőkkel ismert meg. Ez a térkép egy erőter, amelyet két egymással szemben álló, antagonisztikus erő alkot: Kelet és Nyugat. E két térbeli erőt egyéb szereplők is helyettesíthetik: birodalmak, nagyhatalmak, népek vagy egyházak. Így például a Kelet megjelenhet a Bizánci Birodalom, Oroszország, „az oroszok”, a Szovjetunió vagy éppen az ortodox egyház képében, míg a Nyugat, amelynek Európa sokszor a szinonimája, alakot ölthet a Német-római Császárságban, a Habsburg Birodalomban, „a németekben” vagy a katolikus egyházban. Kelet és Nyugat tehát – akár önmagukban, akár megszemélyesítve – szereplők a térképen: cselekszenek, szándékokkal, akarattal bírnak, ölnek és halnak.

Ötödik lépésben nézzük meg, hol is vannak a magyarok. A nemzeti kartográfia kivétel nélkül Kelet és Nyugat között helyezi el azt a területet, ahol a magyar nemzet él, és amely terület birtoklásáért Kelet és Nyugat erői folyamatos harcot vívnak. Paradox módon tehát ez a terület nem tartozik sehova, azaz sem Nyugathoz, sem Kelethez: fehér folt a térképen. Hogy felkerülhessen rá, a térkép logikája szerint a magyar nemzetnek választania kell a két erő, és a vele járó érték- és tulajdonságeggyüttes között. Amikor a Nyugathoz tartozott, része volt Európának, amikor pedig nem volt része, akkor a Kelethez tartozott.

Hatodik lépésben kísérjük figyelemmel a térkép szereplőinek mozgását. A negyedik pontban foglaltakból az következik, hogy a képzeleti térképen egyetlen határ mozog, mégpedig a Keletet és Nyugatot elválasztó. Ez a határ, mivel vagy államalakulatokban, vagy népekben testesül meg, nem önmagától mozog: birodalmak és/vagy nemzetek hódításai helyezik át Kelet vagy Nyugat felé – a „történelem viharainak” megfelelően. Az utolsó szabály: a nemzeti kartográfia a földrajzi térre mint természetes realitásra hivatkozik. A nemzeti otthont abszolút értelemben helyezi el, amely akár szélességi és hosszúsági fokokban is megadható, és ez az elhelyezkedés alakítja a nemzet sorsát, más szóval, ez a hely a forrása a nemzeti identitásnak.

Utolsó lépésként vegyük kézbe a folyóiratot, hajlítsuk meg, és pörgessük végig a lapjait úgy, hogy a jobb alsó sarokban látható térképkockák sorozata egyetlen mozgóképpé álljon össze: a vérzivataros magyar történelemben kedvünk szerint utazhatunk előre, hátra, ki Európából és vissza.

¹ Zombory Máté: Nemzeti rítusok kartográfiája. *Replika*, 2006, 56–57: 61–81.

